

نیکی یعنی خوش خلقی؛ و بدی عبارت است از چیزی که در درون انسان تردید ایجاد نماید و دوست نداشته باشی مردم از آن اطلاع پیدا کنند.

از نُوَّاس بن سَمْعَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: «الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْكَ النَّاسُ»: «نیکی یعنی خوش خلقی؛ و بدی عبارت است از چیزی که در درون انسان تردید ایجاد نماید و دوست نداشته باشی مردم از آن اطلاع پیدا کنند». و از وایصه بن معبد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ روایت است که می گوید: نَزِدَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَفْتَمُ؛ فَرَمُودُ: «جِئْتُ تَسْأَلُ عَنِ الْبِرِّ؟»: «آمده ای تا درباره ی نیکی و احسان بپرسی؟» گفتم: بَلَى. فَرَمُودُ: «اسْتَفْتَيْتَ قَلْبَكَ، الْبِرُّ: مَا اطْمَأَنَّتْ إِلَيْهِ النَّفْسُ، وَاطْمَأَنَّ إِلَى الْقَلْبِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ، وَإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ»: «از قلب خود بپرس؛ نیکی عبارت است از چیزی که درون و قلب انسان به آن مطمئن و آرام باشد؛ و بدی چیزی است که در درون و قلب انسان تردید ایجاد کند؛ هرچند مردم بارها - درباره ی صحت و درستی آن - اظهار نظر کنند».

[سند آن ضعیف است] [به روایت احمد]

حدیث مذکور نیکی را به اخلاق نیک تفسیر می کند؛ و اخلاق نیک شامل هر عملی می شود که می تواند به نیک بودن توصیف شود؛ فرقی نمی کند عمل مذکور بین بنده و پروردگارش باشد یا بین بنده و برادر مسلمانش یا بین او و سایر مردم مسلمان و کافر باشد. یا چنانکه در حدیث دوم آمده است، عبارت است از آنچه درون انسان بدان آرام بگیرد؛ و درون انسان با اقوال و اعمال خوب و نیک آرام می گیرد. و گناه همان است که درون انسان را دچار تردید می کند و مانند شبهه است که تردید ایجاد می کند؛ پرهیزگاری ترک آن و دوری از آن را ایجاب می کند تا نفس و درون انسان از ارتکاب حرام مصون و در امان بماند. پرهیزگاری ترک همه ی این موارد و اعتماد به چیزی است که قلب با آن آرام می گیرد. و آنچه باعث تردید درونی می شود، همان گناه است، هرچند دیگران فتوا دهند و اظهار نظر کنند که گناه نیست؛ و این حالت برای کسی است که سینه اش را برای ایمان گشوده است؛ و کسی که در این مورد برای او فتوا داده و اظهار نظر می کند، مبنای فتوا و نظر وی ظن و گمان یا هوی و هوس بوده و پشتوانه ای از دلیل شرعی ندارد. اما اگر با دلیل شرعی همراه باشد، پیروی از آن واجب است هرچند نفس و درون بدان رضایت ندهد.

<https://sunnah.global/hadeeth/fa/show/4308>